بسم الله الرحمن الرحیم

درس خارج فقه حضرت آیت الله حسینی بوشهری (دامت برکاته)

موضوع کلی: فصلٌ فی أحکام الجبائر **تاریخ:** ۷ مهر ۱۳۹۹

موضوع جزئی: حکم وضوی شخص، در فرض عمل بر خلاف اعتقاد **مصادف با:** ۱۰ صفر ۱۴۴۲

سال تحصیلی: ۱۴۰۰-۱۳۹۹ **جلسه:** ۱۱

«الحمدلله رب العالمین وصلی الله علی محمد وآله الطاهرین واللعن علی اعدائهم اجمعین»

مسأله ۶۲۷: «إذا اعتقد الضرر فی غسل البشرة، فعمل بالجبیرة ثمّ تبیّن عدم الضرر فی الواقع أو اعتقد عدم الضرر فغسل العضو ثمّ تبیّن أنّه کان مضراً و کان وظیفته الجبیرة أو اعتقد الضرر و مع ذلک ترک الجبیرة ثمّ تبیّن عدم الضرر و أنّ وظیفته غسل البشرة أو اعتقد عدم الضرر و مع ذلک عمل بالجبیرة ثمّ تبیّن الضرر صحّ وضوؤه فی الجمیع بشرط حصول قصد القربة منه فی الأخیرتین و الأحوط الإعادة فی الجمیع»[1].

به نظر مرحوم سید (ره)، اگر شخص معتقد بود که شستن بشره برای او ضرر دارد، پس وضوی جبیره‌ای بگیرد، سپس معلوم شود که در واقع ضرری متوجه او نبوده است یا معتقد باشد که شستن بشره ضرر ندارد، پس عضو را بشوید و بعد از آن معلوم شود که شستن برای او ضرر داشته است و وظیفه‌اش این بوده است که وضوی جبیره‌ای بگیرد یا اینکه شخص معتقد باشد که شستن بشره برای او ضرر دارد، ولی با این اعتقاد، وضوی جبیره‌ای را ترک کند و وضوی کامل بگیرد و سپس معلوم شود که شستن بشره برای او ضرر نداشته است و وظیفه‌اش شستن بشره بوده است یا اینکه معتقد باشد که شستن بشره برای او ضرر ندارد و با این اعتقاد، وضوی جبیره‌ای بگیرد، سپس معلوم شود که شستن بشره ضرر داشته است، وضویش در همه صُوَرِ [چهارگانه] مذکور، صحیح است به شرط اینکه در دو صورت آخر، قصد قربت از شخص مورد نظر، متمشّی شود و احتیاط [مستحب] این است که در همه صُوَر مذکور، وضویش را اعاده کند [و بر طبق وظیفه‌اش عمل کند].

مسأله مذکور، چهار صورت دارد؛

صورت اول، این است که اگر شخص معتقد بود که شستن بشره برای او ضرر دارد، پس وضوی جبیره‌ای بگیرد، سپس معلوم شود که در واقع ضرری متوجه او نبوده است، در این صورت وضویش صحیح است، هرچند که احتیاط مستحب این است که وضویش را اعاده کند.

در رابطه با صورت اول، عرض می‌شود که در صورتی می‌توان به صحت وضوی مذکورِ در این صورت، حکم کرد که گفته شود که نفس اعتقاد به ضرر برای وضوی جبیره‌ای کافی و مجوِّز برای وضوی جبیره‌ای است، هرچند که در واقع ضرری متوجه شخص نباشد، اما اگر گفته شود که نفس اعتقاد به ضرر برای وضوی جبیره‌ای کافی نیست، بلکه ضرر واقعی ملاک برای جواز وضوی جبیره‌ای می‌باشد، در این صورت نمی‌توان به صحت وضوی مذکور حکم کرد چون بعد از اینکه شخص، وضوی جبیره‌ای گرفته

[1]. سید محمدکاظم، طباطبائی یزدی، العروة الوثقی، ج۱، ص۲۷۰.

است، معلوم شده است که ضرری متوجه او نبوده است و چون ضرر واقعی در کار نبوده است، وضوی جبیره‌ای که گرفته است کافی نیست و لذا باید دوباره وضوی کامل بگیرد.

صورت دوم، این است که شخص معتقد باشد که شستن بشره ضرر ندارد، پس عضو را بشوید و بعد از آن معلوم شود که شستن برای او ضرر داشته است و وظیفه‌اش این بوده است که وضوی جبیره‌ای بگیرد که در این صورت نیز وضوی شخص صحیح است، هرچند که در این صورت نیز احتیاط مستحب این است که شخص وضویش را اعاده کند.

در رابطه با این فرض عرض می‌شود که وضوی مذکور، در صورتی صحیح است که گفته شود که موضوع برای وضوی جبیره‌ای، اعتقاد به ضرر است که در این صورت چون شخص مورد نظر، اعتقاد به ضرر نداشته است، بلکه به عدم ضرر اعتقاد داشته است وظیفه‌اش وضوی تام و کامل است، بنابراین، وضویی که گرفته است، صحیح است، ولی اگر گفته شود که ضرر واقعی، ملاک وضوی تام و کامل را برمی‌دارد در این صورت، درست است که شخص اعتقاد به ضرر نداشته است و با این اعتقاد، وضوی تام و کامل گرفته است، ولی بعد که معلوم شد که وضو گرفتن برای او ضرر داشته است، گفته می‌شود که آن ضرر واقعی، ملاک وضوی کامل را برمی‌دارد لذا وضوی او صحیح نیست و باید دوباره وضوی جبیره‌ای بگیرد، همان‌گونه که ضرر، خطاب شارع را نیز برمی‌دارد، یعنی اگر ضرر متوجه شخص شود، خطاب شارع که امر به وضوی کامل کرده است، برداشته می‌شود.

صورت سوم، این است که شخص معتقد باشد که شستن بشره برای او ضرر دارد، ولی با این اعتقاد، وضوی جبیره‌ای را ترک کند و وضوی کامل بگیرد و سپس معلوم شود که شستن بشره برای او ضرر نداشته است و وظیفه‌اش شستن بشره بوده است که در این صورت، اگر قصد قربت از شخص متمشّی شود، وضویش صحیح است، ولی احتیاط مستحب این است که شخص وضویش را اعاده کند.

وضوی مذکور در این فرض، صحیح است چون ملاکِ وضوی تام و کامل که عدم ضرر است در این فرض وجود دارد، هرچند شخص اعتقاد به ضرر داشته است، ولی چون در واقع ضرری نبوده است و شخص هم وضوی کامل گرفته است، وضویش صحیح است.

صورت چهارم، این است که شخص معتقد باشد که شستن بشره برای او ضرر ندارد و با این اعتقاد، وضوی جبیره‌ای بگیرد، سپس معلوم شود که شستن بشره ضرر داشته است که در این صورت نیز، اگر قصد قربت از شخص متمشّی شود، وضویش صحیح است، ولی در این فرض نیز همانند صُوَر قبلی، احتیاط مستحب این است که شخص وضویش را اعاده کند.

وضوی مذکور در این فرض نیز صحیح است چون وضوی جبیره‌ای که شخص گرفته است دارای ملاک [که ضرر باشد،] بوده است، هرچند که او با اعتقاد به عدم ضرر، وضوی جبیره‌ای گرفته است، زیرا ضرر واقعی، ملاک وضوی کامل و تام را از بین می‌برد لذا وظیفه شخص این بوده است که وضوی جبیره‌ای بگیرد و او نیز بر طبق وظیفه‌اش عمل کرده است.

«الحمدلله رب العالمین»